

Zemlény János
kéziratos énekeskönyve

(XVII. század.)

Irta:

Domokos Pál Péter

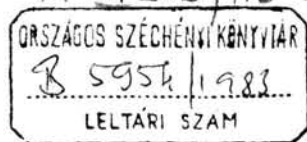

Cluj-Kolozsvár

Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet Rt. nyomása

1939.

M 11213/113 :2

Zemléný János kéziratós énekeskönyve.

(XVII. század.)

Pálosi Géza csíkesobotfalvi kántortanító 1937. tavaszán egy kis régi könyvet adott át nekem. Salamon János nevű székely gazdától kapta. Salamon János a könyvet nagyszülőitől örökölte.

A kis 8-rét alakú, 15×10 cm nagyságú kézirat eléggé rongált bőrkötésben, 105, általam ceruzaszámozással ellátott levelet foglal magában. Hiányzik a 3—4, 14—15, 16—17, 19—20, 37—38, 60—61, 64—65, 70—71, 79—80, 91—92 között legalább 1—1 levél. Az elején csonkult, mert egy verses rész utolsó versszakával kezdődik. Hátral is csonkult; úgy látszik, hogy itt a hiányzó három ívből (24 levél) csak egy levele és egy levélesonkja van meg.

A kézirat leíróját nem ismerjük. Bár nagy részét egy kéz írta, itt-ott vannak benne idegen kézzel is beírt levelek. Idegen kéz munkájának látszik egészben vagy részben a 67b, 69, 71, 76, 77a, 78, 86—87, 97, 103 és 104 levél kézírása. Lehet, hogy a leíró az a Zemléný János volt, akire vonatkozólag az első könyvtábla belső felén a következő bejegyzés olvasható: *Dono dedit Joannes Zemléný hunc libru(m) R:P:P:A.K. V:L:M: Anno currente 1668.* A hátulsó könyvtábla belsejében levő firkálásokból, tollpróbálgatásokból kivehető *Josepus (!)* Hunyadi név, melyet viselője 1785-ben írt bele; a beíró esetleg a kézirat későbbi tulajdonosa lehetett.

Az énekeskönyv néhány világi éneket, búcsúztatókat és főképen egyházi énekeket tartalmaz. Úgy látszik, hogy leírója bizonyos csoportokba akarta osztani az énekeskönyvet, de az egyes fejezetcímek elé más jellegű énekeket is bevett, mint amilyent a cím jelez. Az első rész címét a kézirat első felének megcsontosulása miatt nem ismerjük. A 33a lap aljától *Adventi énekek* következnek. A következő rész tartalomjelző címét az 52b lap felsőszélén *Büitre való énekek* szöveggel olvashatjuk. A 67a lap alján kezdődő *Halot(t) Enekek* című rész sem mind halotti énekeket foglal magában.

Érdekesek a kézirat kezdőbetűinek népies renaissance virágdíszei. A virágdíszek közül néhány (tulipán, székfű) az erdélyi népművészet mai forma-kincsében is jelentős helyet tölt be.

A kézirat énekei így következnek:

1. *Kegielmes aszoniom Ezterhaz Maria.* 1a lap. Töredék. Búcsúztató két utolsó szakasza.

2. *Oh meli cudalatos In azte dolgozod.* 1a lapon kezdődő és a 2b lapon végződő 16 szakaszból álló ének. Szintén búcsúztató. A 10. szakasz „Ungvarnak

lakosi"-hoz szól. A 13. Nagos Nemzetes Fu milig Sigmontul, szerelmes atiam-tul; Tuledis bucuzom kedves peei annam nagos Nemzetes vilagra szült aniam; Nagos Nemzetes bar koczi nemzetim. (Thaly: *Adalékok* II, 73.)

3. *Christushoz készülők szerelmes szülei*m. 2b—5a lapon 23 szakaszból álló halotti ének. Versfőiben: Ozegledi Pal edes Pannarol. (Kájoni: *Cantionale Catholicum*, 1676. 713. lap. 25 szakasz, versfőiben ugyanaz, csak Pannai-arol.)

4. *Bűnnek azü solgia*. 5b—7a lapon, 11 szakaszból álló halotti ének. (Kájoni, 1676. 680. lap. 18 szakasz. Versfőiben: Berekius Plorat esjk; Kájoni, 1719. 579. lapon épen úgy, mint az első kiadáshan.)

5. *Oh titkos o melyseges*. 7a—7b lapon, 7 szakaszból álló szentségi ének. (Kájoni I., 1676-ban 314. és Kájoni II. 1719-ben 253. lapon 7 szakaszból álló szentségi ének. Nota: O magnum sacramentum, E szín alatt a kívánt jó.)

6. *O aldott manna*. 7b—8a oldalon, 7 szakaszból álló szentségi ének. (Változatai: Kájoni I. 1676-ban 320.; Kájoni II. 1719-ben 259. lapon; Kájoni: Csik-sobottfalvi kézirat; Kuun kódex I. K. 1916. 56.)

7. *Imadlak téged elreitet Inseg*. 8a—9a lapon 13 szakaszból álló szentségi ének. (Hofgreff énekeskönyv 1553; I. I. K. 1931. Mell. VIII. dallam és szöveg jegyzetekkel; Kisdi: *Cantus Catolici*, 1651, 94. lap; Kájoni I. 1676-ban 312. és Kájoni II. 1714-ben 251. lapon 13—13 szakasz: Adoro te devote latens, Aquinói szent Tamás himnusza jelzéssel.)

8. *Szüz adgiad az mit fiad*. 4a lapon. Töredék. Mária ének legutolsó szakasza.

9. *Omni die dic Marie*. 9a—11a lapon, 41 szakaszos latin Mária ének. (Kisdi: C. C. 1651; Kájoni I. 1676-ban 384; Kájoni II. 1719-ben 312. lapon.)

10. *Jesus edes emlekezet*. 11a—14b lapon, 49 szakaszból álló Jézusról szóló ének.

11. *Szent istvan kiraly első hogi meghala*. 15a lapon. Töredék. Mária ének három utolsó szakasza. (Kájoni I. 1676-ban 373; Kájoni II. 1719-ben 303. lapon 9 szakaszos Mária ének: Eorully dicsösséges szép szüz.)

12. *Szüz Maria kegies annya*. 15a—16b lapon, 12 szakaszból álló Mária ének. Versfőiben: Szeredi Maraod. (Kisdi: C. C. 1651. „Ranolder kiadás” 166. lapján 13 szakasz, versfőiben: Szeredi Martod; Kájoni I. 1676-ban 392; Kájoni II. 1719-ben 320. lapon 13 szakasz; versfőikben: Szeredi Marton, nota: Aldott gyumolese szép Szuznek; Magyar Könyvszemle 1895. 301.)

13. *Urnak szolgálai no dicirietek*. 16b lapon, egyetlen kezdő szakaszból álló töredék. (Protestáns szöveg. Váradi Énekeskönyv 1566; Szegedi Gergely 1569, 1579, 1590; Dávid Ferenc 1568 (?).

14. *Urassagok fejedelemségek*. 17a lapon. Töredék. Elmélkedő ének 5 szakaszból álló vége.

15. *Oh uristen tekincs hozzánk*. 17b és 18a lapon, Istenről szóló 8 szakaszból álló ének. (Váradi 1566; Szegediek: 1569, 1579, 1590; Dávid Ferenc 1568; Illyés István 1693; itt legelőször kottával.)

16. *Felseges In hozzád kiáltunk*. 18b—19a lapon, Istenről szóló, 12 szakaszból álló ének. (Váradi 1566; Szegediek: 1569, 1579, 1590; Dávid Ferenc 1568; Kájoni I. 1676-ban 628, és Kájoni II. 1719-ben 535. lapon 12 szakaszos „soltar”, nota: Követi vala.)

17. *Wedd el Uristen rulunk haragodoi*. 19a—19b lapon, Istenről szóló, 6 szakaszból álló ének. (Váradi, 1566; Szegediek: 1569, 1579, 1590; Dávid Ferenc

1568, Todorescu töredék 1573, Agyagfalvi keziratos 1642, Viski-kézirat 1697, hangjegyekkel Illyésben először 1693.)

18. *Idvezítőnknek szent anyja.* 20a–20b lapon. Hat szakaszból álló Mária antifona. (Kisdi: C. C. Ranolder-kiadás 21. lap.)

19. *Jesus szerelmünk es idvessegünk.* 20b–21b lapon. Két kezdő és két befejező szakasza Jézusról szól, középső része 22 sorból álló, Máriáról szóló litánia. (Kájoni I. 1676-ban 378; Kájoni II-ben 1719-ben 307. lapon.)

20. *Mivel mar be estveledet.* 22a–22b lapon, öt szakaszból álló esti ének. (Kájoni I. 1676-ban 332; Kájoni II. 1719-ben 446. lapon.)

21. *Szüz maria xtus anyja.* 22b–23b lapon, 8 szakaszból álló Mária ének. (Kisdi: C. C. Ranolder-kiadás 147. lapján; Kájoni I. 1676-ban 376; Kájoni II. 1719-ben 304. lapon. Nota: O Maria virgo pia.)

22. *O dicső szüz ki szüzeket.* 23b–24a lapon, 5 szakaszból álló Mária ének. (Kisdi: C. C. Ranolder-kiadás 145. lap.)

23. *Dicsőült helyeken mennyei paradicsomban.* 24a–25b lapon, tíz szakaszból álló zsoltár. (Kájoni I. 1676-ban 635; Kájoni II. 1719-ben 539. lapon; Decsi kódex I. K. 1927. 72. lap 10 vszk; Dézsi: Balassa minden munkái II. 357; Vasáry: Péczeli Király Imre élete és énekei. Esztergom, 1907; Kádár énekeskönyv (Erd. Múz.) V. ö. Szabó T. Attila: Az Erd. Múz. Egyl. kézír. é. k. Erd. I. Szemle 1929. 284. Erd. Tud. Füzet. 20. sz. 6. és Kézír. énekeskönyveink 149.)

24. *Oh istennek szent anyja szépséges Maria.* 25b oldalon. Töredék. Mária-ének legelső szakasza. (Kezdősora nota utalásban Magyar Könyvszemle 1895. 302.)

25. *Spiritus sancte Deus.* 26a–27a lapon, a hiányzó kezdetű Loretói litánia.

26. *Kyrieieleison.* 27b–30a lapon. A mindenszentek litániája latinul.

27. *Kyrieieleison.* 30b–32a lapon. Litánia Jézus nevééről latinul.

28. *Te Deum.* 32a–33a lapon. Latin Te Deum. (Csikésobotfalvi kézirat. I. K. 1929. 212.)

29. *Az kereszténységben igaz vallas az hitben.* 33a–34a lapon, 9 szakaszból álló adventi ének. (Kisdi: C. C. Ranolder-kiadás 18. lapján; Kájoni II. 1719-ben 13. lapon 9 szakasz.)

30. *Küldé az uristen, giors es hü szolgálait.* 34a–35a lapon, 12 szakaszból álló adventi ének. (Kisdi: C. C. Ranolder-kiadás ? lap, 14 szakasz; Kájoni II. 1719-ben 3. lap, 13 szakasz.)

31. *Az attya uristen adamot hagi teremte.* 35a–36a lapon, 10 szakaszból álló adventi ének. (Kájoni I. 1676-ban 22. lapon, 10 szakaszos adventi ének.)

32. *Mi atiank vezeronk fiu In.* 36a–37a lapon, 7 szakaszból álló adventi ének.

33. *Küldeték szüz szent leanihoz In erőssége.* 37a–37b lapon, 4 szakaszos adventi ének. (A Csikésobotfalvi kéziratban I. K. 1929. 209. l. hasonló kezdetű ének van.)

34. *Resonemus pariter.* 37b lapon. Töredék. Latin adventi ének egy szakasza.

35. *Ez léz néktek az igi rula.* 38a–38b lapon. Töredék. Kezdet nélküli karácsonyi ének 11 szakasza. (Kájoni I. 1676-ban 54. lapon. Mennyből jövőök most hozzátok 14 vszk; Kájoni II. 1719-ben a 37. lapon, mint K. I.-ben.)

36. *Gyermekek születék bethlehemben.* 38b–39a lapon, 9 szakaszból álló karácsonyi ének. (Kisdi: C. C. Ranolder-kiadás 25. lapján; Kájoni I. 1676-ban 34. lapon és Kájoni II. 1719-ben a 31. lapon 9–9 szakasz.)

37. *Ier dicirjük ez mai napon.* 39b—40a lapon, 9 szakaszból álló karácsonyi ének. (Kisdi: C. C. Ranolder-kiadás 35. lapon; Kájoni I. 1676-ban 40. lapon 18, a Kájoni II. 1719-ben a 60. lapon 18 szakasz; Batizi András R. M. K. II. 58.)

38. *Ez nap nekünk diciretes nap.* 40a—40b lapon, 5 szakaszból álló karácsonyi ének. (Kisdi: C. C. Ranolder-kiadás 37. lapján 6 vszk; Kájoni I. 1676-ban 41. lapon 6; Kájoni II. 1719-ben az 57. lapon vszk.)

39. *Christus urunknak aldott születesen.* 41a—41b lapon, 6 szakaszos karácsonyi ének. (Ethnographia 1900, 276; Körmendi-kódex I. K. 1928. 227.)

40. *Urísten veletek keresteniek.* 41b—42a lapon, 10 szakaszos karácsonyi ének.

41. *Urístennek szent fia ez nap nekünk születek.* 42a—42b lapon, 10 szakaszból álló karácsonyi ének.

42. *Ier mi dicirjük aldiuk.* 42b—43a lapon, 16 szakaszból álló karácsonyi ének. (Kisdi: C. C. Ranolder-kiadás 32. lapján 16 szakasz, kottás; Kájoni I. 1676-ban 38. lapon, 16 vszk; Kájoni II. 1719-ben az 55. lapon, 15 vszk. Hasonló szerkezet a Csikesobotfalvi kéziratban. I. K. 1929. 210.)

43. *Ah veghetetlen kegielmü.* 44b oldalon. Töredék. Két és fél kezdő szakasza az éneknek. Karácsonyi ének. A már többször említett három Kájoni műben.

44. *ban o napfeni o elet.* 45a lapon. Töredék. Midőn a szűz magzatját c. karácsonyi ének 5 és fél szakasza. (Kájoni: Cationale Catholicum I. és II. kiadásában.)

45. *A szűz szüle szent fiat...* 45b lapon, 3 szakaszból álló karácsonyi ének. (Kájoni három művében.)

46. *Gyermekek születek bethlehemben.* 45a—46b lapon, 9 szakaszból álló karácsonyi ének. (Előfordul Kisdinél és Kájoninál.)

47. *Szeplőtelen szűz maria.* 46b—47a lapon, 7 szakaszból álló karácsonyi ének. (Előfordul Kisdi és Kájoni első kiadásaiban.)

48. *Szűz Maria ez vilagra.* Töredék. Karácsonyi ének három első szakasza. (Kájoni kiadványaiban; Ethnographia 1902. 88; Horváth Ádám: Ötödfélszáz ének 417. V. ö. Erd. Múz. 1908. 253. Szegedi Lénártnál a 87. lapon.)

49. *Serkenj fel fiam.* 48a lapon. Töredék. Karácsonyi ének 6 utolsó szakasza. (Kájoni II. 1719-ben a 46. lapon, Csorda pásztorok kezdettel, 15 vszk. Vált. Ethnographia 1910. 80, jegyzetek is. Vikár Béla.)

50. *Wedd jo neven en szivemet.* 48b—49b lapon, 8 szakaszból álló karácsonyi ének. (Kájoni említett három művében.)

51. *Alugi fiam igi énekel.* 49b lapon, 2 szakaszból álló karácsonyi ének-töredék. (Kájoni említett három művében.)

52. *Alugial el en szülöttem.* 50a—51a lapon. Töredék. Karácsonyi ének utolsó 15 szakasza.

53. *Nagi öröm nap ez nekünk.* 51b—52b lapon, 7 szakaszból álló karácsonyi ének. (Kisdi: C. C. Ranolder-kiadás. 28. lapján Dies est letitiae. Nota eadem. 7 szakasz; Kájoni I. 1676-ban 35. lapon, 7 vszk.; Kájoni II. 1719-ben 33. lapon 7 vszk.; Gyöngyösi toldalék, Magyar Könyvszemle 1898. 229. Az éneket kiadta Alszegehy Zsolt: Gyöngyösi toldalék stb. Gyöngyös, 1914. V. ö. Szabó T. Attila: Kézir. é. k. 74.)

54. *Vdvözlegy vilagh valtoja.* 52b—58a lapon, 72 szakaszból álló ének. (Kisdi első, Kájoni két első kiadványában előfordul.)

55. *Végtelen irgalmu isten.* 58a—59b lapon. Töredék. Bőjti ének első részének 19. szakasza.

56. *Az ű nepének vetkeiért.* 60a—60b lapon. Töredék. Bőjti ének utolsó része 14 szakasz.

57. *Meghot vala buneinkert.* 61. lapon. Énektöredék.

58. *El veved rulunk haragiat,* 62a lapon. Töredék. Húsvéti ének utolsó 5 szakasza.

59. *Christus feltamada igassagunkra.* 62a—63. lapon, 14 szakaszból álló húsvéti ének. (Kájoni mind a három említett művében előfordul.)

60. *Feltamatt xtus ez napon, alleluia.* 63a—64a lapon; (Kisdi első, Kájoni két első kiadványában előfordul. Ethnographia, 1902. 89. Kibéd.)

61. *Feltamatt ami életünk.* 64a—64b lapon, 5 szakaszból álló húsvéti ének. (Kisdi első, Kájoni két első, már említett kiadványában.)

62. *Nagyra czudalkoznak vala.* 65a—66a lapon. Töredék. Az aprószentek esetét tárgyzó ének utolsó 19 szakasza. (Kájoni említett három művében fellelhető; Erdéli Máté, R. M. K. Tára VII. 14; Gönczi é. k. 1635. 203; mint vízkeresztí ének a ref. énekeskönyvekben 1808-ig.)

63. *Mi dicirüük ez mai napon.* 66a—67a lapon, 17 szakaszból álló vízkeresztí ének. (Kájoni két kiadványában előfordul.)

64. *Szornüü halál ime hol all.* 67a—69b lapon, 19 szakaszból álló halotti ének. (Kájoni első és második kiadásában és Illyés említett munkájában előfordul.)

65. *Szegeny giarlo ember...* 69b—70b lapon. Énektöredék. Halotti ének első 9 szakasza. (Kájoni II. 1719-es kiadásában a 603. lapon kezdődő 33 szakaszos ének.)

66. *Az nemet egy felől dullya...* 71a—72b lapon. Énektöredék. Búcsúztató utolsó része, 16 szakasz. Homonnai Györgyről szól; esterház maria színtén említve van benne, mint Homonnai felesége. Utolsó szakasza így van:

Az ezer hat sas ban hatvan kettődikben,
iram ez éneket keserüsegemben,
idvezült uramhoz való hüsegemben.
nevem etis hagiam ezen enekemben.

67. *Embernek éléte mely hamar.* 72b lapon. Töredék. Halotti ének legelső vszk.

68. *A trombitak meg harsognak.* 73a—73b lapon. Töredék. Halotti ének 17 szakaszból álló vége.

69. *Kerlek es intlek mostan tegedet.* 74a—74b lapon. 8 szakaszos ének az utolsó ítéletről. (Kájoni I. és II. kiadásában 16, illetve 14 szakasz; Bornemissza é. k. 1582. LXVIII.; 1592-i é. k. 156. l. és ennek későbbi kiadásában; Illyés István: Soltári énekek, 1693. 147; Huszár Gál é. k. II. r. XXb l.; Váradi é. k. 1566. R. M. K. Tára VIII. 9; Vegyes kolligátum. Kézirat Erd. Múz. 3204. sz. Vö. Szabó T. Attila: Az Erd. Múz. Egyl. kezir. é. k. Erd. I. Szemle 1929. 304. és Erd. Tud. Fü. 20. sz. 26. U. a.: Kézir. énekeskönyveink. 204.)

70. *Edes kedves aniam teged is istennek...* 75a lapon. Töredék. Főrendű egyén búcsúztatójának utolsó 7 szakasza.

71. *Oh meli cudalutos Isten az te dolgoz.* 75b—76a lapon. Búcsúztató. Ungvári kis gyermekről szól 11 szakaszban.

72. *Christus fel tamada.* 76a—76b lapon. Húsvéti ének 6 szakasszal. (Kisdi és Kájoni valamennyi említett műveben megvan.)

73. *Zengjed nyelvem dicsőséges Ur Testlenek.* 76b—77a lapon. Szentségi ének.

74. *Fel vitetett magas menyországban.* 77a—79a lapokon. Mária ének 22 vszk. (Kisdi első és Kájoni két első kiadványából ismeretes.)

75. *Vdvezlegi Maria tengernek cillaga.* 79a—79b lapon. 7 szakaszból álló Mária ének. (Kisdi első, Kájoni két első kiadványából ismeretes.)

76. *Edes iesus szűzeknek viraga.* 79b lapon. Töredék. Jézusról szóló ének első másfél szakasza.

77. *Ezen mys orvendezünk.* 80a lapon. Töredék. 2 szakasz.

78. *Ne szaly perben en velem.* 80a—81a lapon. Zsoltár 13 szakasszal. (Kájoni II. kiadásában az 513. lapon 13. szakasz; Vasáry D.: Péczeli Király Imre énekei Esztergom, 1910. 54; Kuun kódex I. Közl. 1916. 56. 13 vszk. Ráday Gradual. Kézirat. I. K. 1926. 109. Illyés említett művében.)

79. *Hogi ierusalemnek draga templomat.* 81a—82b lapon. Zsoltár. 18. szakasz. (Kájoni két első kiadványában előfordul; Gönczi é. k. 140; és Kuun kódex I. K. 1916. 56.)

80. *Mikor sinacherib az ierusalemel.* 82b—84b lapon. Töredék. Zsoltár 5 vszk. (Kájoni két első kiadványában előfordul; Mihály deák kódexe. Egy. Phil. Közl. 1888. 64; 1885. 158; Brassai kódex M. Tört. Tár 1896. 123; Szinyei Gerzson verseskönyvtöredéke. I. K. 1918. 73; Vasady kódex 85a—86a. I. K. 1913. 18; Szegedy Gergely é. k. 1569. 161. Nótatalás. Thaly: Vit. énekek I. 249. Dallammal először Illyés említett művében. Fontos dallam!)

81. *io lehet bünökkel sok cele kedettel.* 84a—84b lapon. Töredék. Zsoltár vége.

82. *Uristen az en imadsagom.* 84b—85b lapon. Zsoltár. 12 vszk. (Ma is használt ref. zsoltár. Talán a Szenczi Molnár Alberté?)

83. *Haragodnak nagy voltában.* 85b—87b lapokon. Zsoltár 21 szakasszal. Ismert.

85. *Ekes dolog dicirni uram felsegedet.* 87b—88b lapon. Zsoltár 10 szakasz.

86. *O bagiatl lélek, buval gondall.* 88b—89b lapon. Zsoltár 10 szakasszal. (Komáromi énekeskönyv. Egy. Phil. Közl. 1899. 210. és 430; Ács: Zöngedező menyeyi kar 1695. 431.)

87. *Szent Istvan kiralirul valo Ének.*

En régen világok fenie.
boldogsagnak tellies színe
magyarország hivek attya.
magyar istvannak leania.

Tekines meg bar orsagodot.
regenten kedves varadot,
templomit korniül az ellenség.
bennnek lakik eretnekseg.

Megépett sivem sirasat.
könnöző szemem forrasat.
kihez haicsam bus szívemet,
rabsagban faratt én éltémét,

Magyar atiatul fiaid.
elpartoltak te leanid.
az istentelen magiarnak.
nevezi magat leaniodnak.

Iut megegiser iut esemben.
két paisom lakik meniben,
mariaval sent kirallya.
en kiraliom most mellem ally.

De romlása megmutattia
hogi nem magyar istvan attia.
mi te oltvanid valanak.
nagi dicsőségben allanak.

De mihelt szent kertedbül,
igaz hitednek töverül,
eretnekség agat évé,
ottan férges giükeret vere.

Meddig azért harag semed,
orsagodra fordul kedved,
nem tagadhatod orsagod
noha partos de josagos.

Innen orsagod rablasa.
varaidnak pustulasa.
minden része mar conkan all,
insegeben usz cak meg nem hal,

Szany meg azért szany meg kiraly.
kedves orsagod melle ally,
arva feiem szent szemedet.
regen varia te kedvedet,

Naponkent arad veselye,
cak pustassag minden helye.
ellenségek kardgia elit,
rahaltattya ontia verit.

Elötted szivem kiontva,
szent öledben feiem haitva.
édes atiam en kiralyom.
add meg egiszer még ezt latnom.

Szép varosit tüz emesti,
kü falait korom festi,
az faluk tüzben lobognak,
köztünk poganiok dobolnak.

Egi hit legien orsagodban.
ama regi io hazankban.
életem hozsat nem kerem.
barcak ezt az egi iot eriem.

88. *Lasd meg uram en igimet.* 91a–91b lapon. 12 szakaszból álló zsol-tár töredék. (Szegedi említett műveiben és Kájoni két első kiadásában.)

89. *...es ersénietek...* 92a lapon. Töredék. 75 szakasznyi befejezés.

90. *Magiarsag, romlott ág, rendedben nincs iosag.* 92b–93b lapon. 17 szakaszból álló világi ének. Ismeretlen, legalább az általam ismert irodalomban nem találom. Utolsó szakasza:

Buiokban banatban ezt iram gondomban
hatsas felet ezerben
ötvenhat estendőben
segeni legeny végékben.

91. *Az tenger fővenie ki sok.* 93b–94b lapon. „mike ioseph“-ről szóló halotti búcsúztató. 21 szakasz. Előfordul benne az 1636-os évszám és Macskasi nemes illona név. (Thaly: Vitézi énekek, II. 27.)

92. *Sokszor uram fuhaskodom.* 95a–96b lapon. 24 szakasz. Ismeretlen.

93. *Jai segeni novenak buidoso barkaia.* 96b lapon. Töredék. (Balás kódex. Kolozsvári un. koll. 1183. sz.; Szabó T. Attila: Kézir. é. k. 116.) Meglepetéssel és nagy örömmel hallottam ezt az éneket az udvarhelymegyei Lővéte községben. Az egész falu népe könyv nélkül tudja és énekli. Az énekről külön értekezést írtam, mely egyelőre nálam kéziratban van. A „Jaj szegény Nőének bujdosó bárkája“ kezdetű ének dallama még sok mondanivalót rejteget a magyar zenei világ számára.

94. *Israelnek sent istene ki lakozol.* 98a–99a lapon. 18 szakaszos zsol-tár. (Lipesei kódex, I. K. 1916. 307., 317. 22 négy soros versszak.)

95. *Forog az szerencse.* 99a–101a lapokon. Világi ének. Versfőiben: Ferendum et sperandum. 19 szakasz. (Thaly: Ir. és művelt. tanulmányok 178; Notautalások Balassánál 47; Thaly: i. m. 199. I. K. 1915. 445.)

96. *Serencset probaltam.* 101a–101b lapon. Világi ének 13 szakasszal amint következik. (Mátrai kódex. Thaly: Vitézi énekek, I. 204.)

Serencsét probaltam
catakon forgottam
vitéz tarsaimmall
vigan vagdalkoztam.

az pogani törökkell
mint ellenségemmel
batran semben mentem
vitéz legeniekkell

sok fuhaskadással
giakor ohaitással
mulatom időmet
keserves sok buval.

A szép hirrell nével
mint ragiogo finiell
mit hasnalok immar
szép becsületemmel

Jadeik a szerencse
örül veseliemen
hogi az vot iutalma
niomorut feiemen.

Atkozott irigim
ugian ram dühöttek
niomorult sorsomon
tombolnak örülnek,

Tengeri háboru
megemest a sok bu
oh mely igie fogiott
arva vagiok mar én.

Vallyon mikor látom,
io akaroimot
vallyon mikor latom
lako szép hazamot,

Vaiha tunder volnek,
testem hogi eltűnnek,
bizoni elrepülnék
messe földre mennek

Tarsaim tarsaim
serelmes tarsaim
hova löttetek el
io vitéz barátim.

No had iarion az bar
cak isten tarcon meg
hordozon io uton,
az hova ohatod,

Ez eneket szerzé
az ott vize mellet
fogaras várában
igi iffiu magaban.

Nevét feliedsette
az versek feieben
oltalmazzon Isten
mindent illien butul.

57. *Szep nap kelet felöl fenlő.* 102a–103a lapon. Ismeretlen világi ének, mely 16 szakaszból áll és versfőiből a szerző neve: Stephanus Horvat olvasható ki. Íme a vers:

Szép napkelet felöl fenlő pannoniám
ki régen ugi fenlél mint giemant es cristaly.
fel kell immár vened nagi sürü gias ruhád
mert Isten haragja szalla hamar read.

Tündöklő planétám kedves lakohazam,
veled kell szenivednem, nagi szív fuhaskodvan
arvassagra penig hamarsagra iutvan
ellenség kezébül nagi rabsagra iutvan.

Ez elöt intet vot ezerhatszáz után,
estendőszám szerint ötven nioczban irvan,
probalta akkor az ur cak az eggik szamian
hogiha iobbulunke azoknak példaian.

Parancsolatiat hogi megkezdők vetni
leguionnan ismég a bünre sietni,
Istennek ostora iobban nevelkedni,
az egbül mireank mint tüzes nyl szalni.

Hatalmas ellenség hogi el kezde iüni,
mint ierusalemet titus meg sallani,
sok sép küfalait el kezdé rontani,
azután az népet még ölni levágni

Az tatar falunkat torok varosunkat,
egeti pustittya gioniorü hazankot,
kötösve visi el atiankot s aniankot.
kiknek hideg tetemetis már mi nem lathattyuk.

Nem külömben reank hogi elkezde iüni
mikor az istentül nemis tuttuk varni,
akkor az ellenség mireank indulni
édes szép hazankot elkezdé rontani.

Vigassaggall betölt gioniorü ideink,
nagi niomorusagra hailando iavaink,
az tatar nemzetség fene dühösségink
szanniad meg uristen nagi niomorusagink.

Siralmas lött Uram az ora sokaknak,
kik holt gyermekeket az sirban nyomtanak,
melyek az pusztan csak el hanyatattának
im azoknak attyok mely orszagra iuttak

Hol egi madarak hol pedigh az vadak,
ragiak az testeket edes magzatinknak
iszak az verék attyank fiainak
kik az ellenségtül kardra hanyattattak.

O nagy itiletü igaz menybeli ur,
kik nyavalyáinkban te hozzad kialtunk,
sok szivszakadok arvak az kik vagyunk,
kik ez nagi rabsagra körözve haytattunk

Romlando barkaban avagi koporsóban
az kis gyermekeket iai rakhattak volna
keserüésekre megis sok aniaknak
ez a nagi siralom meg sem eset volna.

Volt ime oly annya ki edes leanijat,
siratni akarva reaiá haitota
masfelől az tatar az kariat megh kapta.
haiat ki szagatvan földre ki haitva,

Az kis gyermekeket mind kerben rekeszték
melyet kegyetlenül reaiok egetek
sok edes annyjoknak szíve keseredet
im könyvezes nélkül ezeket hogy nezed

Tanoljon az lelek az ki megh ez nepnek
kezeben nem akat, szolgálion Istennek
buzgo szeretettel lelket az Istennek
bekeseget Uram ez kis darab földnek,

Siralmasan sira egy iffiu magaban.
az ki ez eneket rende le vers szamban,
az tatarok miat orszagát romlasban,
nevitis nem mere mondani vers szamban,

Banatimban vigasztaly megh kegyes Isten,
legy vezereim, taplaloia legy otalma hivednek segedelm.

98. *Banatimban vigasztaly megh.* 103b lapon. Töredék. Világi ének leg-
első szakasza.

99. *Tehát kik lestünk szaradra.* 104a lapon. Két szakasz ismeretlen
töredék.

100. *Egek királyneja.* 104a lapon. Ismeretlen ének 2 szakasza. Töredék.

101. *Felséges Isten.* 104a lapon. Töredék. Ismeretlen.

102. *Ne feledkezel.* 104a lapon. Egy szakasz ismeretlen töredék.

A 102 sorkezdetből könnyű megállapítani, hogy katolikus kéziratoss
énekeskönyvről van szó, mely a *De tempore* beosztás szerint az egy-
házi évnek megfelelően halad. Ebben is követni látszik az időben
előtte egyetlen nyomtatásban megjelent énekeskönyvnek a rendjét.

A kézirat értékét csak növeli a néhány világi ének. Ezeknek fel-
dolgozása, ismertetése és értékelése a szakemberek feladata, akik bizo-
nyára nemsokáig késnek e régi értékek közkincesé tételével.

Zemlénny János kéziratosa katolikus magyar szempontból rend-
kívül becses és fontos. Az 1668-as esztendő a katolikus népének terén
nagy időt jelent, hiszen előtte az 1651-ben megjelent Kisdi-féle *Cantus*
Catolici ismeretes csupán. Kéziratban is csak a Janesó Benedek-kódex
(1631) előzi meg, s így értéke annál inkább nő. Forrása lehetett a
Károni-féle *Cantionale Catolicum*-nak és az őt követő nyomtatásban
és kéziratokban fennmaradt műveknek.

Mindenesetre ez a kéziratoss is a katolikus magyar népének tényé-
nek és létének beszédes bizonyítéka. További szorgos kutatásokkal íga-
zolni lehet majd, hogy a katolikus élet első öt százada sem mult el ma-
gyar népének nélkül.

A kéziratoss birtokomban van.

